

Nyttårstale

Taler

Gro Harlem Brundtland

Dato

1 januar 1996

Sted

Oslo (NRK)

- 1 I løpet av de femti årene jeg selv har opplevd og husker, har det skjedd store forandringer i det norske samfunnet. Vi og våre barn har i dag muligheter som var utenkelige for foreldrene våre.
- 5 Folk bor mye bedre. Helsetilstanden er en helt annen. Av min generasjon var det bare et fåtall som tok gymnas. I dag begynner så og si alle 16-åringene på videregående skole. Da jeg fikk mitt første barn, var svangerskapspermisjonen 12 uker. I dag kan foreldrene ta permisjon med lønn i ett år.
- 10 Velferden og velstanden vår har økt kraftig. Samtidig har vi kanskje fått andre og nye bekymringer som økt velstand i seg selv ikke kan bøte på.
- Vil de som vokser opp i dag slå seg til ro i et stabilt og godt nærmiljø? Eller vil de oppleve rotløshet? Vil de unge bli i stand til å skille det viktige fra det uviktige og rett fra galt i den mengden av inntrykk som strømmer på?
- 15

Den registrerte kriminaliteten er i dag seks ganger større enn for tretti år siden.

- De færreste av oss blir utsatt for vold eller overfall på åpen gate. Likevel møter jeg mennesker som er bekymret og redde - redde for å gå ut, redde for å utføre hverdagens oppgaver. Slik hemmer kriminaliteten oss selv om vi ikke er så uheldig å møte den ansikt til ansikt.
- 20

- Jeg spør meg hva som er årsaken til denne triste utviklingen. Mange forhold kan virke inn, som arbeidsledighet, oppløste hjem, tilflytting til tettsteder og byer, løsere slekts- og vennskapsbånd og voldsskildringer på lerret og skjerm.
- 25

Men vi må stille oss spørsmålet: Henger rotløshet, kriminalitet og økt bruk av narkotika og alkohol også sammen med endring i verdier, normer og holdninger

og i evnen til å løse konflikter?

Det er nok ikke like enkelt å skape trygghet, stabilitet og gode holdninger som før. Den nære familien består av færre generasjoner. Barna får færre voksne å
35 identifisere seg med. Mange av de oppgavene som gjorde voksne til naturlige rollemodeller i barnas hverdag, utføres ikke i familien lenger.

Likevel - det er vi foreldre som har det fremste ansvaret for å gi barna våre den tryggheten og respekten for seg selv og andre som gjør dem fremmed for
40 kriminalitet og voldsbruk. Her kan vi ikke rope på andre.

Det er vi selv som må sette grenser for barnas uteliv, alkoholbruk og TV-vaner. Vi må rydde opp i tendenser til mobbing, trakassering og hærverk. Vi må si fra om hva som er bra og hva som ikke er bra. Vi må ved egen framferd sette
45 eksempler.

Den nære familien har aldri vært alene om å sette grenser og skape trygghet. Slekt, venner, naboer, skole og fritidsaktiviteter danner rammer rundt oss enten vi er barn eller voksne. Slik kan vi alle være med og støtte opp om
50 foreldreansvaret. Hvis uønsket oppførsel blir vanlig, har vi alle et problem - ikke bare de nærmeste.

Vi må beholde og oppmuntre engasjementet for hverandre - ikke fordi vi er betalt for det, men fordi vi er naboer eller har unger på samme skole. Uten
55 innsatsen til alle som bryr seg, ville samfunnet vårt bryte sammen.

Forfatteren Anne Holt sa det slik til VG 1. desember:

"De siste tjue årene har vi gjort barn til enten et rent privat eller et offentlig
60 ansvar. Vi har glemt det gode, gamle kollektive ansvaret. Nabokjerringer som følger med og kjefter når noen får juling eller blir mobbet, er der ikke lenger. Vi må få folk til å bry seg om hverandre igjen. Det er ikke så farlig å engasjere seg i andre som folk tror."

65 Det er ikke bare små barn som trenger aktive "nabokjerringer". Vi gjør det alle sammen. Trygge nærmiljø er helt avhengige av dem.

Heldigvis gjør mange en stor innsats. Foreldre går natteravn. Ungdomsledere

70 arrangerer idrettsstevner, treninger og utflukter. Foreninger og fritidsklubber står på for å skape trivsel, ofte i nært samarbeid med kommunen.

La oss ta vare på dette. Men la oss heller ikke glemme det hver enkelt av oss kan gjøre uten at noen organisasjon har bedt oss om det.

75

Jeg møtte nylig Landsforeningen mot stoffmisbruk. Det de kunne fortelle gjorde sterkt inntrykk. De gjør en imponerende innsats.

80 De ba om å bli tatt på alvor av behandlingsinstitusjoner og hjelpeapparat. De ba om å bli tatt på alvor som foreldre. De stilte spørsmål ved vår evne til å bygge trygge og sterke unge - unge og foreldre som er sterke nok til gjøre selvstendige og fornuftige valg - sterke nok til å si nei.

85 Mediene utsetter oss for et bombardement av motstridende signaler og budskap. Inntrykkene strømmer mot oss. Men virkeligheten blir ofte presentert oppstykket - revet i småbiter og spredt tilfeldig. Vi må trenge gjennom en støyskjerm av inntrykk for å øyne helheten og få overblikket.

90 Dette stiller enda større krav til oss om å sile informasjonen og vurdere den ut fra hva vi mener er riktig og galt. Det stiller enda større krav til oss om å gi våre barn et trygt fundament de kan stå på når forskjellige budskap, livsstiler og holdninger bys fram.

95 Det fellesskapet vi evner å bygge, er summen av det vi alle gjør, ikke det andre gjør.

"Den mannen bær tyngste børi som ingenting har å bære." - skriver Jan Magnus Bruheim.

100 Det er ikke nok at hver enkelt av oss tar ansvar for eget liv, egen framtid og egen familie. Vi har alle også et ansvar for hverandre - for det fellesskapet vi er en del av.

105 I mange land ser vi i dag at deler av befolkningen faller utenfor - uten arbeid og sosialt sikkerhetsnett. Flertallet har vennet seg til at det er slik.

Slik vil vi ikke ha det. I Norge må vi ikke akseptere at et mindretall bare blir

glemt.

110

Alle må ha de samme rettighetene, men også de samme pliktene. Alle må bidra ut fra sine evner og muligheter. Alle skal kunne ta del i den velferden vi i fellesskap bygger opp. Ulikhet skaper motsetninger og gjør det vanskeligere å skape trygge og gode samfunn.

115

Jeg er helt overbevist om at den satsingen vi har gjort her i landet for å sikre alle lik rett til utdanning, like rettigheter til helsetilbud og trygghet også om arbeidsevnen skulle svikte, er den viktigste grunnen til at Norge er et av de tryggeste landene å bo i. Å bekjempe arbeidsledigheten og sikre og fornye velferdsordningene våre må fortsatt være de aller viktigste oppgavene.

120

Fordi alle har gått i den samme skolen, til den samme legen og betaler inn til den samme folketrygden, har vi også en felles interesse av å sikre fellesordningene. La oss ta vare på denne kvaliteten ved landet vårt.

125

Også i Norge lever vi i et samfunn preget av kulturelt mangfold. Det er med på å gi oss nye kvaliteter. Men det stiller også nye krav til oss alle.

130

Et samfunn som ikke tar i mot sine nye innbyggere på en skikkelig måte, har mistet noe viktig. Vi må ta vare på toleransen og åpenheten i det norske samfunnet. Hvis ikke, vil vi få et hardere og kaldere samfunn.

135

Vi må ikke få et samfunn som veier mennesker og gir dem ulik verdi. Det er vårt felles ansvar å gjøre dette landet til et godt sted å leve for alle som bor her. Dette ansvaret kan ikke dyttes bort til andre. Det er ditt og det er mitt.

Vi har så mange muligheter i Norge. Vi har mye å være stolte av. Og vi har mye å ta vare på.

140

Oljerikdommene, vannkraften og andre naturressurser har gitt Norge fordeler. Men naturressursene i seg selv skaper ikke velstand. Det er vår evne til å bruke dem og forvalte dem på forsvarlig måte som gir oss inntekter.

145

Oljeressursene varer ikke evig. Ikke oljeinntektene heller. Vi kan ikke legge oss til et utgiftsnivå som vi ikke kan bære når inntektene igjen begynner å falle. Det ville være å skyve byrdene over på kommende generasjoner.

150 Hvis vi ikke klarer å sette penger til side og å investere i det som vi skal leve av i
framtida, vil vi som lever i dag gjøre det vanskeligere for de som kommer etter
oss å ha de samme velferdsordningene som oss. Da har vi ikke skjøttet vårt
ansvar.

155 Det sies at det skal god rygg til å bære gode tider. Grunnlaget for framtidig
arbeidsledighet legges ofte i oppgangstider. Vi må ikke glemme de erfaringene vi
gjorde fra midten av 80-tallet. Selv om norsk økonomi nå går godt, må vi
planlegge så vi kan møte framtida.

160 Da må vi fortsette den solidariske lingen vi har fulgt de siste årene. Det har gitt
oss flere arbeidsplasser samtidig som hver enkelt har fått mer å rutte med.

165 Gode og rettferdige levekår skaper tryggere samfunn. Slik er det også
internasjonalt. En mer rettferdig internasjonal fordeling skaper en tryggere
verden. La oss bry oss også over landegrensene.

170 Bosnia skal nå bygges opp igjen. I disse dager tar 1000 norske kvinner og menn
sin plass i NATO-styrken som skal være med og trygge freden. Det bosniske
folk trenger fremdeles vår solidaritet, slik mange folk verden over som lever i sult
og fattigdom eller som opplever krig og naturkatastrofer.

175 På en kveld som denne, går også våre tanker til alle nordmenn som har sitt
daglige virke utenfor landets grenser, i FNs og NATOs fredsbevarende styrker, i
utenriktjeneste, bistandsarbeid og i annen humanitær og kirkelig tjeneste.

180 Og vi sender varme tanker til kong Harald, dronning Sonja og deres familie. Vi
understreker det grunnleggende fellesskap mellom oss alle når vi ønsker
kongefamilien og hverandre et riktig godt nytt år.

Kilde

<http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/smk/1996/taler/099005-991609/dok-bn.html>

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/nyttarstale-425>